

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1942 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av viss del av det s. k. Muddusområdet i Norrbottens län jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 6 februari 1942 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 48, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att såsom nationalpark må i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats avsättas viss del, omfattande omkring 40,030 hektar, av det s. k. Muddusområdet i Gällivare och Jokkmokks socknar av Norrbottens län.

I samband med förevarande proposition har utskottet till behandling förehåft följande i anledning därav väckta motioner, nämligen:

1) motionerna nr 195 i första kammaren av herr *Tamm m. fl.* och nr 256 i andra kammaren av herr *Thorell m. fl.*, likalydande, däri hemställt, att riksdagen måtte besluta att till den i propositionen till nationalpark föreslagna delen av Muddusområdet även må läggas de 9,145 hektar av området, vilka äro belägna nedanför odlingsgränsen;

2) motionen nr 254 i andra kammaren av herr *Lövgren m. fl.*, däri yrkats, att riksdagen måtte avslå propositionen.

Beträffande den utredning som ligger till grund för propositionen får utskottet, i den mån ej därför nedan närmare redogöres, hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

I avseende å vad som anförts till stöd för motionerna hänvisas till desamma.

Frågan om avsättande av det s. k. Muddusområdet som nationalpark har tidigare varit föremål för behandling i riksdagen. I proposition, nr 62, till 1941 års riksdag föreslog nämligen Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte medgiva att berörda område med en areal av omkring 49,975 hektar finge avsättas som dylikt reservat.

Jordbruksutskottet, till vilket nämnda proposition hänvisades, tillstyrkte i därefter avgivet utlåtande, nr 19, bifall till propositionen samt anförde i huvudsak följande:

I likhet med departementschefen anser utskottet önskvärt, att ett område representerande den lappländska barrskogsvegetationen jämte dess djurvärld i orört skick bevaras åt eftervärlden. Såsom föreslagits i propositionen synes detta lämpligen kunna ske genom avsättande till nationalpark av det s. k. Muddusområdet. — — —

Liksom departementschefen är utskottet av den uppfattningen, att någon förflyttning av de på ifrågakvarande område boende skogslapparna icke omedelbart bör äga rum. Skulle emellertid framdeles möjlighet yppas att åt dessa lappar erbjuda annan likvärdig uppehållsort, synes frågan härom lämpligen av Kungl. Maj:t böra upptagas till förnyad prövning. Någon inskränkning i övrigt av lapparna tillkommande rättigheter till jakt och fiske m. m. inom området — utöver vad eljest beträffande nationalparker är föreskrivet — synes icke böra ske.

Utskottets förslag bifölls utan omröstning av första kammaren. Andra kammaren avtog däremot med 85 röster mot 62 såväl utskottets hemställan som propositionen. Då sammanjämkning av kamrarnas beslut icke ansågs möjlig (jordbruksutskottets memorial nr 36), anmälde *riksdagen* (skrivelse nr 224), att Kungl. Maj:ts framställning förfallit.

Genom beslut den 6 juni 1941 uppdrog Kungl. Maj:t åt vetenskapsakademien att efter samråd med domänstyrelsen inkomma med det förnyade förslag i ämnet, som med hänsyn till vad som förekommit vid berörda riksdagsbehandling kunde befinnas lämpligt och ändamålsenligt.

Med skrivelse den 9 december 1941 har *vetenskapsakademien* överlämnat ett av *naturskyddskommittén* efter samråd med *domänstyrelsen* upprättat, begränsat förslag till nationalpark, vilket av akademien åberopats såsom dess egen framställning.

Beträffande innehållet i naturskyddskommitténs utredning får utskottet hänvisa till det vid förevarande proposition fogade statsrådsprotokollet sid. 5 och 6.

I förhållande till Kungl. Maj:ts ursprungliga förslag innebär det i förevarande proposition framlagda förslaget, att den del av Muddusområdet som ligger nedom odlingsgränsen icke föreslås till avsättande som nationalpark. Härigenom bortfaller områdets sydligaste del och ett stycke mot gränslinjen i öster, omfattande tillsammans ungefär 9,145 hektar. Vidare innebär det nu föreliggande förslaget, att den del av Stubba kronoöverloppsmark som faller norr om den under anläggning varande vägen mellan Gällivare och Porjus bortgår ur förslaget. Sistnämnda område innehåller en areal av cirka 800 hektar. Mot den ursprungligen föreslagna arealen 49,975 hektar står således nu ett område om cirka 40,030 hektar. Gränserna för såväl det ursprungligen ifrågasatta som det nu föreslagna området finnas angivna å en såsom bilaga A vid propositionen fogad kartskiss, till vilken hänvisas.

Föredragande departementschefen, statsrådet Bagge, har i ärendet anfört följande:

»Såsom förut framhållits, förföll vid 1941 års riksdag genom kamrarnas skiljaktiga beslut den av Kungl. Maj:t väckta frågan om Muddusområdets avsättande till nationalpark. Med hänsyn till den vikt, jag i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna tillmåter denna fråga, har jag emellertid funnit mig böra efter ytterligare utredning tillstyrka, att densamma ånyo underställes riksdagens prövning.

Då jag i fjol förordade Muddusområdets avsättande till nationalpark, skedde detta främst med hänsyn till angelägenheten av att i ursprungligt skick för forskning och framtid bevara ett område, som trots områdets relativt begränsade utsträckning — omkring 5 kvadratmil — skulle giva en i stort sett fullgod bild av den norrländska barrskogsregionens vitt skilda naturtyper. Att ett enda sammanhängande område står till förfogande för detta ändamål måste givetvis betraktas såsom ur flera synpunkter särskilt fördelaktigt. Vore området ensartat till sin natur, hade säkerligen aldrig uppkommit fråga om avsättande av området i dess helhet till nationalpark. Det förnyade yttrande i ärendet, som nu framlagts av vetenskapsakademien och som tillkommit under domänstyrelsens medverkan, har stärkt mig i den uppfattning, varåt jag i fjol gav uttryck. Det synes ådagalagt, att några vägande skäl av ekonomisk art icke gärna kunna anföras mot avsättande av Muddusområdet till nationalpark. Möjligen skulle ur området kunna utvinnas ett belopp, högre än taxeringsvärdet, men, såvitt jag kan förstå, endast genom en engångsavverkning utan hänsyn till återväxt och andra skogliga synpunkter. Den årliga vinst, som en normal exploatering av området eventuellt skulle kunna inbringa, lär svårigen kunna uppväga värdet av att för den skogsbiologiska forskningen kunna för framtiden bevara detta sista större orörda barrskogsområde i ursprungligt skick.

Jag skulle helst ha velat förorda, att Muddusområdet måtte avsättas till nationalpark i den utsträckning, jag förra året tillstyrkte. Med hänsyn till riksdagens i fjol intagna ståndpunkt finner jag mig dock böra godtaga det begränsade förslag, som av vetenskapsakademien framlagts. Jag erinrar, att den opposition, som framkom mot förra årets förslag, väsentligen riktade sig mot områdets föreslagna storlek. Enligt det nu föreliggande förslaget skulle nationalparken begränsas från 49,975 hektar med 9,945 hektar (omkring 20 procent) till 40,030 hektar. Genom denna beskärning av arealen skulle nationalparkens taxeringsvärde enligt verkställd beräkning minskas med cirka 30 procent till 140,000 kronor. Det har framhållits, att åtskilliga naturvärden i det nya förslaget måst uteslutas ur nationalparksområdet. Jag finner detta beklagligt men anser mig dock kunna godtaga vad i detta hänseende föreslagits.

I övrigt anhåller jag att få hänvisa till vad jag i ärendet anförde i fjolårets proposition. I anslutning till vad jordbruksutskottet yttrade vill jag härutöver framhålla, att, därest framdeles skulle yppas någon

möjlighet att åt de inom området bosatta lapparna erbjuda annan likvärdig uppehållsort, frågan härom torde böra av Kungl. Maj:t upptagas till förnyad prövning.»

Utskottet.

Utskottet finner icke anledning att frånga sin i ärendet tidigare uttalade ståndpunkt och anser sålunda fortfarande önskvärt, att ett område representerande den lappländska barrskogsregionens skilda naturtyper jämte dess djurvärld i orört skick bevaras åt eftervärlden och den naturvetenskapliga forskningen. Ett för ändamålet lämpligt område synes stå till förfogande i det s. k. Muddusområdet.

Vidkommande de med områdets avsättande som nationalpark förknippade nackdelarna vill utskottet icke bestrida, att en fridlysning av ett tämligen vidsträckt område möjligen kan medföra vissa olägenheter för å området eller i dess omedelbara närhet boende personer. Emellertid anser utskottet, att de farhågor som i berörda avseende uttalats i motionen II: 254 väsentligt överdrivits. I vart fall torde de fördelar, som ur ideell och vetenskaplig synpunkt stå att vinna genom Muddusområdets avsättande som nationalpark vara så betydande, att de överväga de eventuella nackdelar för berörda befolkning, som äro förknippade med förslagets genomförande.

I fråga om den lämpligaste omfattningen av den blivande nationalparken föreligga två förslag nämligen dels det i propositionen framförda, att fridlysningen skulle begränsas till att omfatta den del av området i fråga, som ligger söder om den under anläggning varande vägen mellan Gällivare och Porjus samt ovan odlingsgränsen, dels ock det i de likalydande motionerna I: 195 och II: 256 framställda, att nationalparken skulle omfatta hela området med undantag av nyssberörda del norr om vägen Gällivare—Porjus.

Utskottet har uppmärksammat, att å områdets södra, nedanför odlingsgränsen liggande del äro belägna de märkliga klyftdalar, som höra till områdets största sevärdheter. Vidare finnas här åtskilliga ur naturskyddssynpunkt märkliga företeelser såsom boplatser för åtskilliga tämligen sällsynta djur m. m., vilka utskottet finner lämpligen böra bevaras i orört skick. Utskottet anser således övervägande skäl tala för att jämväl de södra delarna av Muddusområdet avsättas som nationalpark.

Beträffande de å området boende skogslapparna är utskottet fortfarande av den uppfattningen, att desamma tills vidare böra få kvarbo å området och åläggas att flytta därifrån, endast såvida möjlighet skulle yppas att framdeles erbjuda dem annan likvärdig uppehållsort.

De närmare föreskrifter som erfordras för områdets avsättande torde få utfärdas av Kungl. Maj:t.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen med ändring av förevarande proposition samt med bifall till de likalydande motionerna I: 195 och II: 256 må medgiva, att såsom nationalpark må avsättas de

delar av det s. k. Muddusområdet i Gällivare och Jokkmokks socknar av Norrbottens län, som ligga söder om den under anläggning varande vägen mellan Gällivare och Porjus, med en areal av cirka 49,175 hektar;

B. att motionen II: 254 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 mars 1942.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Eriksson, Granath, Gabrielson, Alfred Andersson, Nils Olsson*, friherre *Beck-Friis* och *Näslund* samt

från andra kammaren: herrar *Andersson* i Löbbo, *Liedberg, Mäler, Carlström, Lundbom, Gustafson* i Dädesjö, *Pettersson* i Rosta och *Jonsson* i Fjäle.

Reservationer:

dels av herr *Mäler*, vilken ansett, att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets uppfattning äro naturskyddssträvandena och den skogsbiologiska forskningens önskan att äga tillgång till vetenskapligt givande studieobjekt värda allt beaktande. Nämda intressen synas emellertid vara av mindre vikt än nationalekonomiska och andra tillbörliga intressen.

I förevarande proposition föreslås avsättande som nationalpark av större delen eller 40,030 hektar av det s. k. Muddusområdet i Norrbottens län, beläget i omedelbar närhet av de stora industrisamhällena Gällivare och Porjus. Såsom i motionen II: 254 framhålles torde en fridlysning av ett så stort sammanhängande område i flera avseenden komma att medföra olägenheter för befolkningen i nämnda samhällen. Genom att avsevärda virkesmängder undandragas den allmänna samfärdseln minskas nämligen arbetstillfällena för ortsbefolkningen. Områdets avsättande som nationalpark torde vidare komma att medföra vissa olägenheter för lapparna. Det syfte man velat uppnå med det i propositionen framlagda förslaget skulle enligt utskottets mening kunna vinnas genom avsättning av endast en mindre del — exempelvis 10,000 hektar — av det nu föreslagna området. Innan slutligt beslut i ärendet fattas, torde jämväl böra övervägas avsättning till naturreservat av ett för norra

Norrland i verklig mening representativt barrskogsområde. Utskottet kan sålunda för närvarande icke tillstyrka bifall vare sig till förevarande proposition eller de i anledning av densamma väckta likalydande motionerna I: 195 och II: 256, däri hemställts, att riksdagen måtte medgiva avsättande till nationalpark av ett ännu större område än som ifrågasättes i propositionen.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

A. att riksdagen med bifall till motionen II: 254 må avslå förevarande proposition;

B. att de likalydande motionerna I: 195 och II: 256 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd»;

dels ock av herr Pettersson i Rosta.